

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Україна зволікає з впровадженням політики щодо відкритого програмного забезпечення

Питання про відкриті форми інтелектуальної власності – одне з ключових для входження України в добу інформаційного суспільства, вважає заступник директора МЦПД з розвитку Володимир Нікітін. На його думку, закриті форми інтелектуальної власності гальмують прогрес сучасного світу, орієнтованого на швидке застосування інновацій

У рамках підготовки до парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства 12 вересня 2005 року в конференц-залі будинку комітетів Верховної Ради України відбувся круглий стіл з проблем розповсюдження відкритого програмного забезпечення та інших об'єктів відкритої інтелектуальної власності. В обговоренні взяли участь державні службовці, фахівці-практики, спеціалісти з впровадження відкритих програм, незалежні експерти.

Заступник директора з розвитку МЦПД Володимир Нікітін у проблемі боротьби за право вільного розповсюдження інтелектуальної власності бачить глобальний процес трансформації інституту власності, який не вперше супроводжує зміну історичних епох. Доповідь пана Нікітіна "Історико-культурні рамки феномена відкритої інтелектуальної власності" була представлена на засіданні круглого столу.

Щоб здобути щось, треба від чогось відмовитися

Україна стоїть перед здійсненням історичного кроку – входженням в інформаційне суспільство й екранну культуру. Питання про відкриті форми інтелектуальної власності – одне з ключових для здійснення цього кроку. Як будь-який історичний крок, він теж передбачає відмову від частини накопиченого досвіду задля втілення своїх очікувань. Політику відкритого інтелектуального продукту потрібно ухвалювати виходячи не з наявного досвіду, а з розуміння свого можливого майбутнього: "Чого не буде в Україні, якщо ми не зробимо такого кроку?"

Нову конфігурацію провідних країн світу складуть "швидкі" країни, спроможні легко сприймати інновації і працювати з ними. Для забезпечення цієї "швидкості"

необхідні вільний доступ і спроможність оперувати інтелектуальними ресурсами, адже всі форми закритого доступу різко обмежують можливості змін. Право власності часто є інструментом зумисної затримки просування тих, хто вважається конкурентом.

Власність переживає історичну трансформацію

Потрібно розуміти, що зміст і форми власності переживали історичні трансформації в минулому і переживають черговий стрибок нині. Прорив людського розвитку в добу Відродження пов'язаний із відмовою поширювати поняття власності на людину і поширення понять про власність на час та ідеї. До Відродження вважалося протиприродним претендувати на продаж часу, наприклад у формі позичкового відсотка, чи на продаж ідей, адже вони є Божим даром. Паралельно було знято заборону на читання і тлумачення основного культурного коду – Біблії. Саме ці події стали поштовхом для розвитку науки.

Зміна розуміння форм інтелектуальної власності відбувається на тлі світових тенденцій, таких як визнання економічної політики й економічного мислення другорядними і підлеглими цілям екологічної чи інноваційної політики.

На зміну конкуренції приходять партнерство

Індустріальне суспільство орієнтовано на виготовлення матеріального продукту, який стає об'єктом власності. Постіндустріальне суспільство орієнтовано на надання послуг і забезпечення доступу до них. У постіндустріальному суспільстві існують дві провідні форми організації – міжнародні корпорації та конфігурації мереж.

Прихильники ПЗ з відкритим кодом кажуть

Використання відкритих програм:

- Усуває залежність від одного постачальника ПЗ.
- Зменшує витрати на інформатизацію.
- Має більший ступінь безпеки порівняно із закритим ПЗ.
- Надає доступ до вихідного коду (можливість модифікації ПЗ під власні потреби).

Опоненти відкритого коду кажуть

Компанія Microsoft, один з найбільших виробників ПЗ і борець проти піратства, заявляє, що:

- Витрати на обслуговуючий персонал для програм з відкритим кодом більші, ніж на рішення Microsoft.
- Сервери під керівництвом операційних систем родини Windows працюють швидше, ніж аналогічні рішення з відкритим кодом.
- Вартість розробки і підтримки ПЗ під ліцензійні платформи нижча, ніж під аналогічні з відкритим кодом.

Корпорації – це синтез індустріальної масовості з новими технологіями управління. Ідеологія продукту для них є провідною і навіть послуги розглядаються як продукт. Корпорації з усіх сил захищатимуть своє розуміння власності на матеріальний "продукт-річ", відтворюватимуть ідею масового універсального "продукту-послуги" і завжди звинувачуватимуть усіх у крадіжці їхнього продукту.

На протиположності мережева організація має своєю метою процес побудови нових конфігурацій людських відносин чи персональних середовищ. Цінністю є персональність і співучасть у побудові. Продуктом є супроводження процесу побудови конфігурацій, яка належить клієнтові. Уміння надавати такого роду послуги і є основною та невідчужуваною власністю і тим, що можна продавати.

Зростання ролі комунікативних форм співорганізації призвело до того, що поряд із простором ідеальних форм (теорій, принципів, законів), який був провідним у суспільстві наукових знань, почав швидко розгортатися простір віртуальних форм інформаційного суспільства. Стосунки у віртуальних просторах принципово не визначаються ідеальними формами – вони регулюються, наприклад, позиціями у рейтингах популярності.

Інтелектуальна власність – парадокс для інформаційного суспільства

Свого часу конкуренція як спосіб організації розвитку замінила собою війну, грабіжництво і насильницький перерозподіл. Нині конкуренція вже виснажує світові ресурси. Почали виникати форми організації через партнерство, тобто можливість спільного користування ресурсами і примноження їх. Прикладом такого партнерства є проект Wikipedia – енциклопедія, створювана тисячами добровільних авторів.

Глобальний освітній простір уже містить у вільному доступі десятки тисяч програм, що дозволяють будувати безліч якісних модульних наборів навчання. Акцент в освіті робиться на індивідуальні середовища і можливість побудови персональних освітніх траєкторій, а не на збереження права власності на курси.

Феномен масового викладення у вільне користування ресурсів, більшість яких

Таблиця 1. Впровадження відкритого ПЗ у країнах ЄС

Країна	Активність розробників	Об'єкти впровадження	Державна політика	Характер політики
Франція	Висока	Міністерства, державна адміністрація, національна освіта	Цілеспрямована	Впровадження дедалі вищими темпами, цілеспрямовані політичні кроки
Німеччина	Висока	Парламент, державна адміністрація, поліція	Цілеспрямована	Впровадження дедалі вищими темпами, цілеспрямовані політичні кроки
Іспанія	Середня	Міністерства, державна адміністрація	Початок впровадження	Впровадження дедалі вищими темпами, розвиток політики
Велика Британія	Середня	Державна система соціального забезпечення	Дедалі вища	Початок впровадження дедалі вищими темпами, цілеспрямовані політичні кроки
Австрія	Низька	Не визначено	Чітко не визначена	У найближчому майбутньому чітких рішень не передбачається
Бельгія	Низька	Армія, державна адміністрація	Цілеспрямована (з 2004 року)	Дедалі ширше впровадження, цілеспрямована політика

Джерело: Міжнародний інститут інфономіки, Маастрихтський університет (Нідерланди)

корпорації іменують піратством, фіксує появу нових стосунків замість (або на доповнення до) грошового обміну і конкуренції. Нині стає зрозуміло, що ідеї не належать нікому, вони – продукт колективних зусиль і досвіду. Особистості належить лише певна конфігурація думок, їх форма вираження, а не власне думка.

Майбутнє України залежить від політичного вибору на користь відкритих форм інтелектуальної власності: ми

розвиваємо власні мережеві співтовариства і формуємо необхідні вміння або забезпечуємо доходи міжнародних корпорацій. Беремо участь у міжнародному партнерстві або є матеріалом для конкуренції. ■

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до Володимира Нікітіна за телефоном (044) 484-4400 та електронною поштою vnikitin@icps.kiev.ua.

Новини проекту “Голос громадськості”

У черговому числі інформаційного бюлетеня проекту “Голос громадськості” розміщено приклади втілення ідеї природоохоронної акції в Чернігові, репортаж з обговорення способів залучення молоді до роботи місцевої влади у Комсомольську та звіт про презентацію “Голосу громадськості” на міжнародній конференції НУО у Белграді

Проект “Голос громадськості” спрямовано на підтримку та впровадження різноманітних форм залучення мешканців до поліпшення якості муніципальних послуг. Проект підтримує недержавні організації, які здійснюють моніторинг надання послуг та активно співпрацюють з органами місцевого самоврядування у шести містах: Алчевську, Коломиї, Комсомольську, Луцьку, Макіївці та Чернігові.

НУО розвивають екологічну свідомість

Мешканці Чернігова приєдналися до екологічного тижня, що проходив у країнах ЄС на початку червня. Екологічний тиждень – це низка заходів з розвитку екологічної свідомості. Серед них:

пропагування пересуватися містом на велосипеді замість авто, виставка-продаж творів майстрів народних промислів, колективне прибирання паркової зони міста під гаслом “сім хвилин для природи” – саме стільки часу, на думку організаторів, потрібно, щоб наповнити сміттям невеликий пластиковий пакет. Акцію організував Центр “Алахар”, залучивши кошти міжнародних донорів ПРООН, Фонду “Євразія”, бізнес-партнерів, а також пожертви мешканців міста.

В Україні можливе європейське самоврядування

Наприкінці травня учасники проекту “Голос громадськості” взяли участь у міжнародній конференції з обміну досвідом між учасниками Мережі громадських ініціатив

країн Центральної та Східної Європи. Заступник мера Комсомольська з гуманітарних питань Людмила Биндич презентувала досвід співпраці місцевої влади та НУО в її місті. Принципи співпраці з громадою закладено у статуті міста, ухваленого 1998 року. 2000 року в обговоренні стратегічного плану розвитку міста мали змогу взяти участь усі мешканці. У Комсомольську коштом місцевого бюджету створено підручник з місцевого самоврядування. Виконком міської ради готується до сертифікації за стандартом якості ISO 9001:2000. ■

“Голос громадськості” фінансується Канадським агентством міжнародного розвитку (CIDA) спільно зі Світовим банком. Матеріали проекту розміщено на інтернет-сторінці <http://www.pvr.org.ua/>. Якщо ви хочете отримувати інформацію про діяльність проекту, звертайтеся, будь ласка, до Марії Криворучко за телефоном (044) 484-4408 та електронною поштою mkryvoruchko@icps.kiev.ua.

Вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua, тел.: (044) 484-4410, факс: (044) 484-4402. Архів **Вісника центру** зберігається за адресою: <http://visnyk.icps.kiev.ua/> Редактор **Вісника центру** Євген Шульга (shulha@icps.kiev.ua), тел.: (044) 484-4400. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.